

Lucky Dev proti Švédsku, rozsudek ze dne 27. 11. 2014 - Uložení daňového penále jako trestní odsouzení ve vztahu k zproštění obžaloby pro daňový trestný čin a odsouzení pro trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví z hlediska zásady ne bis in idem

Stěžovatel: Lucky Dev

Žalovaný stát: Švédsko

Číslo stížnosti: 7356/10

Datum: 27.11.2014

Článek Úmluvy: čl. 4 Protokolu č. 7

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: daňové penále, daňové řízení, ne bis in idem

Český právní řád: čl. 11 odst. 5 a 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod

§ 251 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád

§ 37b odst. 1 písm. c), § 63 odst. 3 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Významnost: 2

Uložení daňového penále jako trestní odsouzení ve vztahu k zproštění obžaloby pro daňový trestný čin a odsouzení pro trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví z hlediska zásady ne bis in idem

Autorský komentář:

Rozhodnutí ESLP ve věci Lucky Dew proti Švédsku řeší zásadní otázky z hlediska překážky věci pravomocně rozhodnuté (res judicata), pokud bylo v daňovém řízení rozhodnuto o uložení daňového penále a následně bylo vedeno trestní řízení týkající se jednak trestného činu zkrácení daně a jednak účetního trestného činu (platí to i opačně). ESLP konstatoval, že uložení daňového penále obnáší „trestní obvinění“ a že řízení týkající se daňového penále mělo trestní povahu, a proto by následné odsouzení pro trestný čin zkrácení daně bylo v rozporu se zásadou ne bis in idem. Naproti tomu, pokud jde o stíhání stěžovatelky a odsouzení pro závažný trestný čin pro nedostatky ve vedení účetnictví, nevykazuje žádný rozpor s požadavky článku 4 Protokolu č. 7, neboť podání nesprávného materiálu o účetnictví fi nančnímu úřadu pro podporu tvrzení uvedených v daňovém přiznání a neschopnost stěžovatelky poskytnout finančnímu úřadu další důvěryhodnou dokumentaci, na níž by úřad mohl založit své posouzení, proto představuje důležité dodatečné skutečnosti v daňovém řízení, které nehrály žádnou roli v jejím odsouzení v trestním řízení za nedostatky ve vedení účetnictví, a

proto za takových okolností byly dva trestné činy dostatečně odděleny. V těchto směrech ESLP odkázal na svou předchozí judikaturu ve věcech Janosevic proti Švédsku (č. 34619/97, rozhodnutí ze dne 23. července 2002, § 64 - 71); Göktan proti Francii (č. 33402/96, rozsudek ze dne 2. července 2002, § 48.), Manasson proti Švédsku (č. 41265/98, rozhodnutí ze dne 20. července 2004); Carlberg proti Švédsku, č. 9631/04, usnesení ze dne 27. ledna 2009, stížnost č. 9631/04, § 69 - 70).

Současně ESLP zdůraznil, že článek 4 Protokolu č. 7 neposkytuje ochranu proti překážce litispendence. Proto simultánní vedení daňového řízení určujícího udělení daňového penále a trestního řízení ve věci příslušného daňového trestného činu není v rozporu s článkem 4 Protokolu č. 7. Porušení tohoto ustanovení nicméně nastane, když jeden soubor řízení pokračuje poté, co bylo první řízení ukončeno vydáním konečného rozhodnutí (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950/97, rozsudek z 29. května 2001, § 29). Toto konečné rozhodnutí vyžaduje, aby bylo druhé řízení zastaveno. Daňové řízení však nebylo zastaveno a daňové penále nebylo zrušeno poté, co došlo k ukončení trestního řízení, ale pokračovalo před správními soudy po dalších devět a půl měsíců až do 20. října 2009. Stěžovatelka byla proto stíhána pro čin, pro nějž již byla s konečnou platností zproštěna obžaloby. Z těchto důvodů došlo k porušení článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

Toto rozhodnutí ESLP zřejmě povede ke změně judikatury českých soudů, kde ukládání daňového penále podle § 37b zákona o správě daní a poplatků ve znění účinném od 1.1.2007 (dnes § 251 odst. 1 daňového řádu) bylo doposud převážně kvalifikováno jako institut daňového práva, který nemá trestní povahu (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28.4.2011, č.j. 1 Afs 1/2011-82, ze dne 26.10.2011, č.j. 9 Afs 27/2011-68, ze dne 28.3.2014, č.j. 5 Afs 28/2013-36, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2.7.2014, sp. zn. 5 Tdo 749/2014, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 15.12.2012, II. ÚS 3803/11), když soudy hodnotily daňové penále ukládané jednotlivci jako správní sankci spojenou s doměřením daně související s kontrolními mechanismy správce daně, tedy jako peněžitou sankci za nesprávné tvrzení daně, nikoliv jako trestní sankci (z opačného názoru vychází usnesení Nejvyššího správního soudu dne 2.7.2014, č.j. 4 Afs 210/2014-28, postupující věc rozšířenému senátu NSS). Navíc se při rozhodování podobných věcí bude třeba pečlivě zabývat možným porušením článku 4 Protokolu č. 7, neboť jeho porušení nastane vždy, když jedno řízení (zde daňové) pokračuje poté, co bylo první řízení (trestní) ukončeno vydáním konečného rozhodnutí (může tomu však být i opačně).

(Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka, společně se svým manželem, provozovala dvě restaurace. Rozhodnutím ze dne 1. června 2004 finanční úřad konstatoval, že stěžovatelka i s manželem měli každý přiznat polovinu příjmů a nákladů ze svého společného podnikání. Jelikož však stěžovatelka nepřiznala všechen svůj příjem, a navíc jej nepřiznala správným způsobem, finanční úřad prověřil její příjmy za rok 2002 a shledal ji povinnou zaplatit nepřiznané podnikatelské příjmy ve výši 764 945 švédských korun (přibližně 83 000 EUR /2,3 milionu CZK/), a také zvýšil její povinnost plátce DPH za rok 2002 o 379 365 SEK (přibližně 41 000 EUR/1,1 milionu CZK/). Konečně, jelikož informace, které stěžovatelka uvedla ve svém daňovém přiznání, nebyly správné a finanční úřad v rámci své diskreční pravomoci musel provést revizi s ohledem na chybné účetnictví stěžovatelky, vyměřil jí také daňové penále (skattetillägg) ve výši 40% a 20% ze zvýšené daně z příjmu a z DPH. Rozhodnutí finančního úřadu bylo později potvrzeno správními soudy (10. ledna 2007 a 29. října 2008), dne 20. října 2009 Nejvyšší správní soud odmítl stěžovatelčino dovolání (§ 6 - 9).

Proti stěžovatelce bylo v souvislosti s výše popsáním jednáním zahájeno v srpnu 2005 také trestní řízení. Okresní soud ve Stockholmu odsoudil stěžovatelku dne 16. prosince 2008 za závažný trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví (grovt bokföringsbrott) k podmíněnému trestu odnětí

svobody a ke 160 hodinám veřejně prospěšných prací. Trestný čin se týkal toho samého zúčtovacího období – tedy roku 2002 – jako výše popsaná rozhodnutí daňových orgánů. Podle okresního soudu byly v účetnictví stěžovatelky a jejího manžela zásadní chyby a stěžovatelka i její manžel nepřiznali výrazné částky příjmů a DPH. Státní zástupce tvrdil, že stěžovatelka spáchala také závažný daňový trestný čin, soud byl nicméně názoru, že nelze vyloučit, že stěžovatelka nevěděla, že její daňové přiznání obsahovalo špatné informace, jelikož se ve vedení podnikání plně spoléhala na svého manžela a jejich účetního. Proti rozsudku okresního soudu ze dne 8. ledna 2009 se stěžovatelka neodvolala (§ 10 – 12).

V souladu se švédskou úpravou může být daňové penále uloženo daňovému poplatníkovi ve dvou případech: pokud v daňovém přiznání nebo jiném písemném sdělení uvede nesprávné informace potřebné k vyměření daně, nebo pokud se finanční úřad rozhodne, že na daňové přiznání nemůže spoléhat, jelikož daňový poplatník předložil natolik nedostatečné informace, že na jejich základě nelze výšku vyměřené daně určit, nebo pokud poplatník nepodal daňové přiznání, přesto, že jej podat měl. Trestní právo postihuje trestné činy pro úmyslné neposkytnutí všech informací, které může vést ke krácení daně, a trestné činy úmyslného nebo nedbalostního plnění účetnických povinností (§ 15 – 16).

Švédský Nejvyšší soud se v roce 2000 zabýval otázkou, zda může být osoba z hlediska požadavků Úmluvy o ochraně lidských práv odsouzená za daňový trestný čin v trestném řízení i poté, co jí bylo uloženo daňové penále v daňovém řízení, jelikož švédské vnitrostátní právo nepovažovalo daňové penále za trestní sankci a nevylučovalo tedy souběžné trestní stíhání a odsouzení za stejný čin. Dospěl přitom k závěru, že princip ne bis in idem zakotvený v článku 4 Protokolu č. 7 vyžaduje, aby odsouzení nebo zproštění obžaloby bylo vyneseno v trestním řízení, proto nebrání trestnímu řízení proti osobě ve spojitosti s jednáním, za něžž bylo uloženo penále (§ 17 – 18).

Po změně judikatury Evropského soudu pro lidská práva, kterou přinesl rozsudek ve věci *Sergey Zolothukin proti Rusku* (č. 14939/03, rozsudek velkého senátu ze dne 10. února 2009), se Nejvyšší soud i Nejvyšší správní soud opětovně zabývaly souladem vnitrostátní úpravy a zásady ne bis in idem zakotvené v čl. 4 Protokolu č. 7. Nejvyšší soud v březnu 2010 shledal, že lze vyloučit, že by Evropský soud pro lidská práva ve světle své poslední judikatury dospěl k závěru, že řízení týkající se sankcí za podání identických vyjádření se bude týkat dvou odlišných trestných činů. Naopak, je nyní zřejmé, že otázka, zda se dvě řízení týkají totožného trestného činu, musí být zkoumána na základě skutkových okolností. Přesto ale Nejvyšší soud konstatoval, že štrasburská judikatura ponechává určitý prostor pro uložení více trestů za stejný trestný čin odlišnými orgány v odlišnou dobu, jako např. odsouzení za dopravní přestupek s výsledkem odebrání řidičského oprávnění. Nejvyšší soud nicméně uzavřel, že ke změně švédského systému by bylo nezbytné, aby buď Úmluva nebo judikatura Evropského soudu pro lidská práva přímo poskytla jednoznačnou podporu pro takový závěr. K definitivnímu obratu judikatury Nejvyššího soudu došlo až 11. června 2013, mj. i s ohledem na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci *C-617/10 Akerberg Fransson* ze dne 26. února 2013, v němž Soudní dvůr EU zakázal dvojí stíhání a uložení trestu ve vztahu k DPH, čímž do jisté míry švédský systém destabilizoval. Nejvyšší soud upozornil, že přes vývoj judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie od roku 2009 nedošlo ve švédském legislativním systému k žádné změně. Podle Nejvyššího soudu tak již existovalo dostatek podkladů pro závěr, že švédský systém daňových trestných činů a daňového penále je v rozporu s článkem 4 Protokolu č. 7. Tento závěr se přitom netýkal pouze DPH, ale také daně z příjmu apod. K odlišnému závěru však dospěl Nejvyšší soud ve vztahu k vedení účetnictví, jelikož skutkové okolnosti vedoucí k trestnému činu za nedostatky ve vedení účetnictví za normálních okolností nevedou k uložení daňového penále. Jinými slovy, uložení daňového penále vyžadovalo další skutkovou okolnost, a to uvedení nesprávné informace v daňovém přiznání. V projednávané věci, kdy bylo jednotlivci vyměřeno daňové penále v listopadu 2009 a rozhodnutí o trestním odsouzení pro závažné daňové trestné činy a nedostatky ve

vedení účetnictví vyneseno v červnu 2010, Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu co do daňového trestného činu týkajícího se daně z příjmu a obžalobu v této části zamítl. Nicméně shledal, že nic nebránilo tomu, aby byl přezkoumán trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví a daňové trestné činy týkající se DPH, jelikož uložené penále podle něj náleželo právnické osobě (tedy obchodní společnosti) stěžovatelky, nikoliv jí osobně (§ 19 - 21).

Dne 25. července 2013 přijal Nejvyšší soud další rozhodnutí relevantní pro projednávanou věc, v němž shledal, že pokud trestní řízení bylo zahájeno před tím, než se finanční úřad rozhodl uložit daňové penále, zákaz ne bis in idem nemůže vést k obnově řízení a ke zrušení konečného rozsudku v trestní věci, naopak, řízení, které se zahájilo jako druhé v pořadí, je v rozporu se zákonem. V říjnu 2013 změnil svou judikaturu také Nejvyšší správní soud, přiklonil se k závěrům a zásadám nově aplikovaným Nejvyšším soudem a konstatoval, že trestní odsouzení představuje procesní překážku uložení daňového penále za předložení nesprávné informace. V rozsudku ze dne 19. června 2014 pak Nejvyšší správní soud posuzoval odlišnou situaci, kdy bylo daňové penále uložené rozhodnutím finančního úřadu z května 2011 potvrzeno krajským soudem v únoru 2012. V samostatném řízení byla dotyčná osoba obžalována také z daňového trestného činu, ale rozsudkem okresního soudu z dubna 2013 byla zproštěna obžaloby.

Nejvyšší správní soud, s ohledem na judikaturu ESLP (včetně věci Nykänen proti Finsku, č. 11828/11, rozsudek z 20. května 2014) shledal, že v případě, kdy se jedno z probíhajících řízení ukončí, článek 4 Protokolu č. 7 vyžaduje zastavení druhého řízení (§ 22 - 29).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K tvrzenému porušení článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě

30 - 31. Stěžovatelka tvrdila, že uložením daňového penále a vedením řízení o daňovém trestném činu a trestném činu za nedostatky ve vedení účetnictví, z něhož byla později shledána vinnou, byla dvakrát stíhána a potrestána v té samé věci. Odvolávala se na článek 4 Protokolu č. 7, který v relevantních částech stanoví:

„1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově zjištěné skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.“

3. Přípustnost

4. Tvrzení stran

(a) Vláda

32. Vláda poukázala na to, že stěžovatelka se proti rozsudku okresního soudu ze dne 16. prosince 2008 v trestním řízení neodvolala, čímž nevyčerpala všechny dostupné vnitrostátní prostředky nápravy. Vláda v této souvislosti také upozornila Soud na to, že stěžovatelka nevznesla námitku ve vztahu k zásadě ne bis in idem v žádné fázi řízení před vnitrostátními orgány.

33. Podle tvrzení vlády byla navíc stížnost zjevně neopodstatněná, jelikož poslední řízení proti stěžovatelce, tedy trestní řízení vztahující se k závažnému trestnému činu za nedostatky ve vedení účetnictví a daňovému trestnému činu, bylo ukončeno 8. ledna 2009, tedy měsíc předtím, než Soud vynesl svůj rozsudek ve věci Sergey Zolotukhin (cit. výše). Před tímto rozsudkem nebylo uloženo daňové penále a odsouzení za daňový podvod pokládáno za

rozporné se zásadou ne bis in idem, taká stížnost byla naopak odmítnuta jako zjevně neopodstatněná ve věci Rosenquist proti Švédsku (č. 60619/00, usnesení ze dne 14. září 2004).

34. Vláda konečně prohlásila, že potud, pokud se jedná o trestní řízení za nedostatky ve vedení účetnictví, dvě probíhající řízení nejsou ani totožná, ani v podstatě stejná. Uložené daňové penále a odsouzení za trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví se nevztahují k tomu samému činu. Tato část stížnosti na porušení čl. 4 Protokolu č. 7 by proto měla být prohlášena za nepřijatelnou z důvodu zjevné neopodstatněnosti.

(b) Stěžovatelka

35. Stěžovatelka uvedla, že vnitrostátní prostředky nápravy vyčerpala. Poukázala na to, že jelikož byla okresním soudem zproštěna obžaloby ve vztahu ke spáchání daňového trestného činu, nemohla se proti jeho rozsudku odvolat. Vznesení námítky ne bis in idem v daňovém řízení bylo podle ní zbytečné, jelikož jsou to soudy, které mají znát právo. V každém případě, s ohledem na tehdejší rozhodovací praxi, potvrzenou rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 17. září 2009, by taková námítka byla marná.
36. Stěžovatelka dále tvrdila, že zatímco rozsudek ve věci Sergey Zolotukhin měl za cíl sjednotit štrasburskou judikaturu ohledně ne bis in idem, nezměnil stávající právní situaci, a i kdyby tomu tak bylo, změna by nenastala v čase vynesení rozsudku, jelikož skutkové okolnosti případu se odehrály několik let před jeho vynesením. V této souvislosti upozornila, že řízení proti ní pokračovalo až do 20. října 2009, kdy Nejvyšší správní soud odmítl její odvolání.
37. Podle stěžovatelky bylo odsouzení v souvislosti s vedením účetnictví založeno na v podstatě stejných skutkových okolnostech jako rozhodnutí ukládající daňové penále. V této souvislosti připomněla, že Nejvyšší soud rozhodnutím z 11. června 2013 konstatoval, že uložení daňového penále jednotlivci za normálních okolností neznemožňuje další stíhání a odsouzení osoby pro trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví. Proto nebylo zřejmé, za jakých okolností by překážka stíhání v případě týkajícím se účetnictví nastala.
38. Hodnocení Soudu
39. Soud prvně zopakoval, že cílem požadavku vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy ve smyslu článku 35 odst. 1 Úmluvy je umožnit členským státům zabránit nebo napravit porušení ještě předtím, než jsou oznámena Soudu. Členské státy proto neodpovídají za své jednání před mezinárodním orgánem dřív, než měly možnost napravit věc prostřednictvím vlastního právního systému. Toto pravidlo se zakládá na předpokladu, který má odraz v článku 13 Úmluvy, a to že ve vnitrostátním systému existuje účinný prostředek nápravy ve vztahu k domnělému porušení. Systém ochrany založený Úmluvou je proto v tomto smyslu subsidiární národním systémům garantujícím ochranu základních práv (srov. Selmouni proti Francii, č. 25803/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. července 1999, § 74).
40. Vyčerpané by měly být pouze ty prostředky nápravy, které se vztahují k tvrzenému porušení a které jsou dostupné a dostačující. Existence takových prostředků musí být zřejmá nejen v teoretické, ale i v praktické rovině (...).
41. Ve vztahu k projednávané stížnosti je nutno nejdříve poznamenat, že daňové penále bylo stěžovatelce uloženo finančním úřadem dne 1. června 2004 a k zahájení trestního řízení došlo 5. srpna 2005. Následně byla stěžovatelka stíhána ve dvou paralelních řízeních, v souladu se švédským právem a stanovenou praxí (...). I kdyby stěžovatelka výslovně uplatnila zásadu ne bis in idem ve svých odvoláních v daňovém řízení, s ohledem na vnitrostátní judikaturu, která se nezměnila až do června 2013, neměla žádnou šanci na úspěch (...). Závěrem proto Soud shledal, že stěžovatelka vyčerpala dostupné vnitrostátní prostředky nápravy.
42. - 43. Z těchto důvodů Soud uzavřel, že stížnost není nepřijatelná z důvodu zjevné neopodstatněnosti ve smyslu článku 35 odst. 1 Úmluvy. Další námítky vlády ohledně přijatelnosti musí být přezkoumány s ohledem na skutkové okolnosti případu. Stížnost musí být proto prohlášena za přijatelnou.

43. Hodnocení Soudu

44. Tvrzení stran

(a) Stěžovatelka

44. Stěžovatelka s odkazem, mj. na rozsudky ve věcech Sergey Zolotukhin proti Rusku a Ruotsalainen proti Finsku (oba cit. výše), tvrdila, že obě řízení zahájená proti ní a uložené tresty (daňové penále a trestní odsouzení za trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví) byly ve své povaze trestními a byly založené na totožných nebo v podstatě stejných faktech (skutkových okolnostech), a proto byly v rozporu se zásadou ne bis in idem. Co se týče části „bis“, stěžovatelka tvrdila, že zatímco štrasburská judikatura ponechává určitý prostor pro více trestů za stejný čin uložených různými orgány v různém čase, staví na zásadním požadavku, že pozdější řízení a trest nezahrnují úplný a obnovený přezkum trestného činu. V kontrastu se švédskými případy týkajícími se dopravních přestupků, kde orgán udělující druhou sankci – odebrání řidičského oprávnění – neobnovil přezkum činu, ale byl vázán odsouzením obecného soudu, v daňových případech je situace odlišná, protože trestní a správní soudy nejsou vázány svými rozsudky, ale provádějí samostatné a úplné přezkumy předmětných činů. Proto musí být druhé řízení, pokud nemá být v rozporu s článkem 4 Protokolu č. 7, zastaveno nebo zrušeno, jakmile dojde k ukončení prvního řízení (...).
45. Stěžovatelka prohlásila, že v pořadí druhé řízení proti ní mělo být zastaveno nebo zrušeno po ukončení prvního řízení, resp. poté, co se její případ stal res judicata. Dále tvrdila, že judikatura Soudu není jasná v otázce, zda článek 4 Protokolu č. 7 zakazuje také dvojí probíhající řízení, tedy zda brání situaci lis pendens. Podle stěžovatelky by žaloby projednávané ve dvou řízeních byly v souladu s daným ustanovením pouze tehdy, pokud by jejich rozsudky byly vyneseny ve stejnou dobu.
46. Konečně, podle stěžovatelky bylo její odsouzení v trestním řízení za nedostatky ve vedení účetnictví založeno na v podstatě stejných skutečnostech jako rozhodnutí uložit jí daňové penále. V důsledku toho byla také tato část jejího trestního odsouzení v rozporu s článkem 4 Protokolu č. 7. Ta samá neúplná informace, která byla uvedena v účetnictví, byla předložena také v daňovém přiznání. Podle stěžovatelky tedy důvodem pro vznik odpovědnosti za trestný čin spáchaný ve spojitosti s nedostatky ve vedení účetnictví nebylo nic jiného, než opomenutí započítat určitý příjem; ten samý údaj, který nebyl uveden v daňovém přiznání a vedl k uložení daňového penále.

(b) Vláda

47. Vláda s ohledem na judikaturu Soudu ve vztahu k švédským daňovým případům uznala, že uložení daňového penále obnáší „trestní obvinění“ a že řízení týkající se daňového penále mělo trestní povahu. Vláda také nerozporovala, že skutečnosti vedoucí k uložení penále a k odsouzení za daňový trestný čin byly v projednávaném případě ve své podstatě stejné ve smyslu článku 4 Protokolu č. 7. Zatímco rozsudek ve věci Sergey Zolotukhin však stanovil, že prvek „idem“ odkazuje na faktické okolnosti případu a nikoliv na právní kvalifikaci, judikatura Soudu není jasná ohledně otázky „bis“ (...). Článek 4 Protokolu č. 7, jak se zdá, neobsahuje žádný obecný zákaz souběžných řízení.
48. Vláda dále tvrdila, že je nezbytné vzít v potaz strukturu vnitrostátního systému, kdy – jak tomu bylo v projednávané věci – mohou předmětnou otázku posuzovat jak obecné, tak správní soudy. Trestní a správní řízení bylo údajně koordinováno a jednotlivec mohl předvídat, že závažný případ předložený nepravdivých informací finančnímu úřadu za normálních okolností povede jak k uložení daňového penále, tak ke stíhání za daňový trestný čin. V projednávané věci byla řízení úzce spojená a vedená souběžně, jelikož trestní stíhání stěžovatelky bylo zahájeno v čase, kdy ještě nebylo přijato konečné rozhodnutí ohledně daňového penále.
49. Jak bylo navíc uvedeno ve vztahu k přípustnosti stížnosti (§ 33 a 34), podle vlády nedošlo k

žádnému porušení článku 4 Protokolu č. 7. Zaprvé, druhé řízení zahájené proti stěžovateli, tedy trestní řízení, bylo ukončeno ještě před přijetím rozsudku ve věci Sergey Zolotukhin (cit. výše), tedy v době, kdy byl švédský systém v souladu se zásadou ne bis in idem, jak konstatovalo i usnesení z roku 2004 ve věci Rosenquist proti Švédsku (cit. výše). Zadruhé, co se týče odsouzení za nedostatky ve vedení účetnictví, to se nevztahovalo k trestnému činu, který by byl totožný nebo v podstatě stejný jako daňové penále.

50. Hodnocení Soudu

(a) Aplikace judikatury Soudu na skutkové okolnosti stížnosti

50. Soud se v první řadě zabýval tvrzením vlády, že stížnost neodhalila žádné porušení článku 4 Protokolu č. 7, jelikož trestní řízení bylo ukončeno měsíc před přijetím rozsudku ve věci Sergey Zolotukhin (cit. výše), tedy v čase, kdy judikatura Soudu naznačovala, že švédský systém je v souladu s tímto ustanovením. Soud v tomto ohledu zdůraznil, že věc Zolotukhin napadla k Soudu v dubnu 2003 a týkala se událostí, jež se odehrály v letech 2002 a 2003. Pokud tedy Soud pozměnil či modifikoval svůj přístup k otázkám týkajícím se ne bis in idem v rozsudku z února 2009, udělal tak ve vztahu ke skutkovým okolnostem, které byly 6 až 7 let staré. Pokud mají být minulé události hodnoceny podle judikatury převažující v době, kdy se odehrály, nikdy by nemohlo dojít ke změně judikatury. Zatímco Soud uznává, že v době trestního řízení proti stěžovateli existovalo obdobné rozhodnutí týkající se dvojího řízení ve švédských daňových věcech, které uzavřelo, že stížnost týkající se obdobných okolností je zjevně neopodstatněná (Rosenquist, cit. výše), současná věc musí být rozhodnuta s ohledem na judikaturu existující v době, kdy Soud provádí své hodnocení. Zároveň, majíce na paměti, že článek 4 Protokolu č. 7 zakazuje opakování řízení poté, co bylo první řízení ukončeno vydáním konečného rozhodnutí, je nutno poznamenat, že daňové řízení pokračovalo až do 20. října 2009, tedy dávno po vynesení rozsudku ve věci Zolotukhin.

(b) Zda mělo uložení daňového penále trestní povahu

51. Soud shledal v několika rozsudcích týkajících se Švédska, že uložení daňového penále obsahuje posouzení „trestního obvinění“ ve smyslu článku 6 Úmluvy a že toto ustanovení je proto použitelné i na daňové řízení potud, pokud se dotýká daňového penále (srov. např. Janosevic proti Švédsku, č. 34619/97, rozhodnutí ze dne 23. července 2002, § 64 – 71). Navíc, pojem trest nemá odlišné významy v jednotlivých ustanoveních Úmluvy (Göktan proti Francii, č. 33402/96, § 48, ECHR 2002-V). Obdobně, v rozhodnutí o přijatelnosti ve věci Manasson proti Švédsku (č. 41265/98, usnesení ze dne 20. července 2004) bylo shledáno, že řízení týkající se daňového penále bylo trestním nejen ve smyslu článku 6 Úmluvy, ale také pro účely článku 4 Protokolu č. 7. Jelikož strany toto konstatování nerozporovaly, Soud uzavírá, že obě řízení v projednávané věci byla „trestní“ povahy ve smyslu článku 4 Protokolu č. 7.

(c) Zda trestné činy, pro které byla stěžovatelka stíhána, měly stejnou povahu jako činy, pro které ji bylo uloženo daňové penále (idem)

52. Soud ve věci Sergey Zolotukhin proti Rusku (cit. výše, § 78 – 84) uznal existenci více přístupů k otázce, zda byly činy, za které byl stěžovatel stíhán, totožné. Dospěl k závěru, že taková situace vytvářela právní nejistotu, Soud poskytnul sjednocující výklad odkazu na „totožný trestný čin“ – idem prvek zásady ne bis in idem – pro účely článku 4 Protokolu č. 7. Shledal, že přístup, který zdůrazňuje právní charakteristiku dotčených činů, je příliš restriktivní vůči právům jednotlivce a ohrožuje ochranu obsaženou v tomto ustanovení. Zaujal proto názor, že článek 4 Protokolu č. 7 musí být vykládán v tom smyslu, že zakazuje stíhání nebo soudní řízení pro druhý „trestný čin“, jestliže je založen na totožných skutečnostech, nebo skutečnostech, které jsou v podstatě stejné. Hodnocení Soudu se proto musí zaměřit na ty skutečnosti, které

konstituují konkrétní skutkové okolnosti týkající se toho samého obviněného a které jsou neoddělitelně propojeny v čase a v prostoru, jejichž existence musí být prokázána pro účely odsouzení nebo zahájení trestního řízení.

53. V trestním řízení v projednávané věci byla stěžovatelka stíhaná za závažný daňový trestný čin a závažný trestný čin za nedostatky ve vedení účetnictví. Okresní soud zprostil stěžovatelku obvinění z prvního trestního činu, ale uznal ji vinnou ve druhém. Obě strany tvrdily, že skutečnosti vedoucí k odsouzení pro daňový trestný čin byly minimálně substantivně totožné jako ty, které vedly k uložení daňového penále. Vláda prohlásila, že ve vztahu k účetnictví taková shoda neexistovala.
54. Soud ve vztahu k daňovému trestnému činu souhlasí se stranami řízení. Odsouzení stěžovatelky a uložení daňového penále bylo založeno na tomtéž jednání, tedy nepřiznání příjmů z podnikání a DPH. Daňové řízení a trestní řízení se navíc vztahovalo ke stejnému časovému období a stejnému obnosu daní. V tomto ohledu byl proto přítomen idem prvek zásady ne bis in idem.
55. Situace je nicméně odlišná ve vztahu k trestnímu řízení za nedostatky ve vedení účetnictví. Jak Soud shledal při jiných příležitostech (srov. Manasson proti Švédsku, cit. výše, § 22 a 23; Carlberg proti Švédsku, 9631/04, usnesení ze dne 27. ledna 2009, § 69 - 70), povinnost podnikatele uvést správné informace v účetnictví je povinností per se, které není závislá na tom, zda je účetnictví použito jako materiál pro určení daňové povinnosti. Jinými slovy, jelikož stěžovatelka nesplnila své povinnosti spojené s vedením účetnictví, mohla následně splnit svou povinnost doložit finančnímu úřadu dostatečné a správné informace, například opravou informací v účetních knihách, nebo předložením dalšího materiálu, který mohl tvořit základ pro vyměření daně. Podání nesprávného materiálu o účetnictví finančnímu úřadu pro podporu tvrzení uvedených v daňovém přiznání a neschopnost stěžovatelky poskytnout finančnímu úřadu další důvěryhodnou dokumentaci, na níž by úřad mohl založit své posouzení, proto představuje důležité dodatečné skutečnosti v daňovém řízení, které nehrály žádnou roli v jejím odsouzení v trestním řízení za nedostatky ve vedení účetnictví. Za takových okolností byly dva trestné činy dostatečně odděleny, aby bylo možné konstatovat, že stěžovatelka nebyla potrestána dvakrát pro ten samý čin. Stíhání stěžovatelky a odsouzení pro závažný trestný čin pro nedostatky ve vedení účetnictví proto nevykazuje žádný rozpor s požadavky článku 4 Protokolu č. 7.

(d) Zda zde bylo konečné rozhodnutí

56. Soud připomíná, že cílem článku 4 Protokolu č. 7 je zákaz opakování trestního řízení, které bylo uzavřené „konečným“ rozhodnutím. Podle Výkladové zprávy k Protokolu č. 7, která odkazuje zpět na Evropskou úmluvu o mezinárodní platnosti trestních rozsudků, je „rozhodnutí konečné, pokud (...) nabylo právní moc res judicata. Jde o situaci, kdy je nezrušitelné, tedy kdy nejsou dostupné žádné řádné opravné prostředky, nebo kdy strany tyto prostředky vyčerpaly nebo nechaly uplynout lhůty k jejich uplatnění bez toho, aby je využily.“ Tento přístup je pevně ukotven také v judikatuře Soudu (srov. např. Nikitin proti Rusku, č. 50178/99, rozsudek ze dne 20. července 2004, § 37, ECHR 2004-VIII). Rozhodnutí, proti nimž existuje řádný opravný prostředek, jsou vyloučena z rozsahu ochrany článku 4 Protokolu č. 7, až pokud neuplyne lhůta pro jejich uplatnění. Na druhou stranu, mimořádné opravné prostředky, jako žaloba na obnovu řízení, nebo prominutí zmeškání úkonu, se neberou v potaz při určení, zda bylo v řízení přijato konečné rozhodnutí. I když tyto prostředky představují pokračování prvního řízení, „konečná povaha“ rozhodnutí nezávisí na jejich využití. Je nutno zdůraznit, že článek 4 Protokolu č. 7 nebrání obnově řízení, jak je jasně uvedeno v jeho druhém odstavci (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, cit. výše, § 107 - 108).
57. V projednávané věci bylo vydáno konečné rozhodnutí 16. prosince 2008, kdy okresní soud mj. zbavil stěžovatelku obvinění týkajících se daňového trestného činu. Jelikož stěžovatelka

nepodala proti rozsudku odvolání, nabyl právní moci 8. ledna 2009. Z toho důvodu byla k tomuto pozdějšímu datu zproštěna obvinění z daňového trestného činu s konečnou platností.

(e) Zda zde bylo dvojí řízení (bis)

58. Článek 4 Protokolu č. 7 se neomezuje pouze na právo nebýt potrestán dvakrát, ale vztahuje se i na právo nebýt stíhán dvakrát (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950, rozsudek z 29. května 2001, § 29) (...). Článek 4 Protokolu č. 7 se použije i tam, kde byl jednotlivec pouze stíhán v řízení, které neskončilo jeho odsouzením. Ustanovení obsahuje tři záruky a určuje, že nikdo nemůže být (i) stíhán, (ii) souzen, nebo (iii) potrestán dvakrát pro stejný čin (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, cit. výše, § 110).
59. Jak jasně plyne z výše uvedených úvah, další trestní řízení proti jednotlivci je zakázáno tehdy, když se rozhodnutí týkající se toho samého trestního činu stalo konečným; článek 4 Protokolu č. 7 nicméně nebrání několika souběžným řízením, která jsou vedena před vydáním konečného rozhodnutí. Za takové situace nelze říci, že je jednotlivec několikrát stíhán za „čin, za který byl již konečně zproštěn obžaloby nebo odsouzen“ (srov. Garaudy proti Francii, č. 65731/01, rozhodnutí ze dne 24. června 2003, ECHR 2003-IX). Dvě paralelní řízení, z nichž je druhé zastaveno poté, co se první řízení stane konečným, nezpůsobuje žádný rozpor s Úmluvou (srov. Zigarella proti Itálii, č. 48154/99, rozhodnutí z 3. října 2002, ECHR 2002-IX). Pokud nicméně nedojde k takovému zastavení, Soud shledá porušení Úmluvy (srov. Tomasović proti Chorvatsku, rozhodnutí z 18. října 2011, § 30 – 32; Muslija proti Bosně a Hercegovině, č. 32042/11, rozsudek z 14. ledna 2014, § 37).
60. Soud podobně zdůrazňuje, že článek 4 Protokolu č. 7 neposkytuje ochranu proti překážce litispendence. Ve švédském kontextu proto simultánní vedení daňového řízení určujícího udělení daňového penále a trestního řízení ve věci příslušného daňového trestného činu není v rozporu s článkem 4 Protokolu č. 7. Porušení tohoto ustanovení nicméně nastane, když jeden soubor řízení pokračuje poté, co bylo první řízení ukončeno vydáním konečného rozhodnutí. Toto konečné rozhodnutí vyžaduje, aby bylo druhé řízení zastaveno. Soud poznamenává, že švédské nejvyšší soudy uzavřely, s ohledem na švédskou právní tradici, že i pokračující, „neskončené“ řízení brání zahájení dalšího řízení týkajícího se téhož trestného činu, a zaujaly stanovisko, že tato procesní překážka se materializuje tehdy, kdy se finanční úřad rozhodne uložit daňové penále, nebo když je proti jednotlivci vzneseno trestní obvinění (srov. § 20 a 23 výše). Tato záruka proti vícenásobnému řízení nicméně nemůže být dovozena z článku 4 Protokolu č. 7.
61. Bez ohledu na existenci konečného rozhodnutí Soud v některých věcech (srov. např. R.T. proti Švýcarsku, č. 31982/96, rozhodnutí z 30. května 2000; Nilsson proti Švédsku, č. 73661/01, rozhodnutí z 13. prosince 2005) shledal, že i když odlišné sankce (podmíněný trest odnětí svobody a odebrání řidičského oprávnění) týkající se téhož jednání (řízení v opilosti) byly uloženy odlišnými orgány v odlišných řízeních, je mezi nimi dostatečná, časová i prostorová, spojitost. Závěr v těchto případech byl, že jednotlivci nebyli stíháni nebo odsouzeni opětovně za čin, za nějž již byli pravomocně odsouzeni, a že zde nedošlo k opakování řízení.
62. Vraceje se k současné věci, je pravdou, že obvinění stěžovatelky z daňového trestného činu a uložení daňového penále jsou součástí jednání a sankce uložené podle švédského práva za provinění spočívající v nedoložení řádných informací v daňovém přiznání a že tyto dva postupy byly předvídatelné. Přesto ale byly zkoumány odlišnými orgány a soudy bez toho, aby byla řízení spojená; obě řízení sledovala samostatný vývoj a stala se konečnými v odlišné okamžiky. Nejvyšší správní soud navíc nezohlednil skutečnost, že stěžovatelka byla zproštěna obvinění z daňového trestného činu, když odmítal její dovolání (...). V souladu s tehdejší švédským systémem bylo tedy rozhodováno o jednání stěžovatelky a o jejím trestním provinění a odpovědnosti za zaplacení daňového penále v řízeních, která byla na sobě zcela nezávislá. Nelze říci, že zde byla úzká spojitost, věcná nebo časová, mezi trestním a daňovým řízením.

Tímto se věc odlišuje od dřívějších případů R.T. proti Švýcarsku a Nilsson proti Švédsku (cit. výše), kde rozhodnutí o odnětí řidičského oprávnění bylo přímo založené na konečném odsouzení pro dopravní přestupek, a tedy neobsahovalo vlastní přezkum jednání a činu (srov. dále Nykänen proti Finsku, cit. výše, § 51).

63. – 64. V současnosti projednávaná věc se dotýká dvou paralelních a oddělených řízení, z nichž se daňové řízení započalo 1. června 2004 a ukončilo 20. října 2009 a trestní řízení bylo zahájeno 5. srpna 2005 a ukončeno 8. ledna 2009. Dvě řízení proto probíhala souběžně po dobu téměř tři a půl roku. Zdvojení řízení nezpůsobilo porušení článku 4 Protokolu č. 7. Daňové řízení však nebylo zastaveno a daňové penále nebylo zrušeno poté, co došlo k ukončení trestního řízení, ale pokračovalo po dalších devět a půl měsíců až do 20. října 2009. Stěžovatelka byla proto stíhána pro čin, pro nějž již byla s konečnou platností zproštěna obžaloby. Z těchto důvodů došlo k porušení článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.
64. K tvrzenému porušení článku 6 Úmluvy
65. Stěžovatelka tvrdila, že v průběhu daňového řízení ji nebylo zaručeno spravedlivé řízení a že nebyla dodržena presumpce její nevinny. Odkazovala na článek 6 odst. 1 a 2 Úmluvy:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, ... projednána ... soudem zřízeným zákonem...

2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“
3. Stěžovatelka tvrdila, že tam, kde, dojde k určení daňové povinnosti přes diskreční posouzení, jak tomu bylo v jejím případě, má finanční úřad shledat pouze pravděpodobnost (sannolikt), že daň nemůže být adekvátně vyměřena na základě informací doložených jednotlivcem. Ve skutečnosti proto úroveň důkazů vyžadovaných pro uložení daňového penále finančním úřadem odpovídá pouze „pravděpodobnosti“. Berouce v potaz, že daňové penále odpovídá trestní sankci, je tato úroveň příliš nízká; požadavky článku 6 vyžadují spíše naplnění „nade vší pochybnost“.
4. Soud se obdobnými stížnostmi zabýval v předchozích švédských případech o daňových věcech (srov. např. Janosevic, cit. výše, § 99 – 104; Carlberg, cit. výše, § 56 – 57). Uzavřel, že švédský systém pracuje s domněnkou – která je v principu akceptovatelná, pokud je používána přiměřeně sledovanému cíli – že nepřesnosti nalezené v průběhu vyměřování daně jsou způsobené neomluvitelným jednáním daňového poplatníka a že není zjevně nepřiměřené vyměřit mu daňové penále jako sankci za toto jednání. Jednotlivec není bez jakýchkoliv prostředků obrany. Může podat proti postupu finančního úřadu stížnost k soudu, která bude mít v případě úspěchu automatický účinek na penále. Může také uvést důvody pro snížení nebo výjimku z uložení penále. Navíc, je nutné zohlednit také finanční zájem státu v daňových věcech. Systém zdaňování, v principu založen na informacích poskytnutých daňovými plátcí, by nebyl účinný bez nějaké formy sankce proti neúplným nebo nesprávně uvedeným informacím. Z pohledu Soudu, pokud soudy provádějí individuální přezkum případů a důvodů pro uložení nebo výjimky z penále, proto skutečnost, že úroveň důkazu pro uložení penále je stejná jako úroveň pro opravu daně samotné, neporušuje článek 6.
5. Neexistuje navíc žádný náznak, že v projednávané věci nebylo stěžovatelce zaručeno spravedlivé řízení.
6. V tomto směru je proto stížnost zjevně neodůvodněná a musí být odmítnuta v souladu s článkem 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy.

III. K aplikaci článku 41 Úmluvy

70. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo

zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Stěžovatelka požadovala 2000 EUR v souvislosti s nemajetkovou újmou.
3. Vláda tvrdila, že shledání porušení představuje dostatečnou náhradu škody pro stěžovatelku. Pokud by měl Soud přiznat nějakou peněžitou náhradu škody, její částka by neměla přesáhnout 1500 EUR.
4. Soud konstatoval, že zde je důvod přiznat stěžovatelce odškodnění za shledané porušení. Domnívá se, že požadovaná částka je přiměřená a přiznává proto 2000 EUR za nemajetkovou újmu.
5. Náklady řízení
6. Stěžovatelka nepožadovala žádnou náhradu nákladů řízení. Žádná není ani přiznaná.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost týkající se článku 4 Protokolu č. 7 za přijatelnou a zbytek stížnosti za nepřijatelný;
2. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 4 Protokolu č. 7 v důsledku skutečnosti, že daňové řízení určující daňové penále pokračovalo po té, co se trestní řízení stalo konečným, v rozsahu, v němž se druhé zmíněné týkalo určení daňového trestného činu, nicméně nikoliv ve vztahu k trestnému činu za nedostatky ve vedení účetnictví;
3. Rozhoduje,

(a) že odpovídající stát má stěžovatelce zaplatit do tří měsíců od data, kdy se rozsudek stane konečným v souladu s článkem 44 odst. 2 Úmluvy, 2000 EUR (dva tisíce eur), plus jakoukoliv daň, která může být připsatelná stěžovatelce, ve vztahu k nemajetkové újmě, tato suma má být převedena do měny odpovídajícího státu podle kurzu použitelného v den vyrovnání;

(b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body.

Spojené souhlasné stanovisko soudců Villingera, Nussberger a De Gaetano

Soudci hlasovali společně s většinou o porušení článku 4 Protokolu č. 7, v souladu s předchozím rozsudkem Nykänen proti Finsku, č. 11828/11, rozsudek ze dne 20. května 2014, nicméně nesouhlasili s přístupem většiny k aplikaci judikatury Soudu poté, co prošla zásadní změnou. Soudci zdůraznili, že ačkoliv se na Úmluvu vždy nazíralo jako na živý nástroj, který musí odpovídat změnám v evropské společnosti, nelze popřít, že radikální změny v judikatuře Soudu narušují právní jistotu a interakci mezi Soudem a národními soudy. Tento vztah je narušen, pokud se rozhodovací praxe vnitrostátních soudů, odpovědně sledující judikaturu Soudu, náhle a nečekaně ocitne v rozporu s Úmluvou. Proto je nezbytné nalézt rovnováhu mezi změnou a flexibilitou na jedné a právní jistotou na druhé straně. Částečnou odpověď na tento problém podal Soud ve věci Marckx proti Belgii (č. 6833/74, rozsudek ze dne 13. června 1979), kde rozhodl, že nový výklad Úmluvy se použije pouze na věc, která mu napadla, ale omezí se jeho retroaktivní použití. Datum rozsudku měnícího existující judikaturu je tak předělem mezi starým a novým výkladem Úmluvy.

Švédské soudy v projednávané věci sledovaly tento přístup a vzaly v úvahu datum přijetí rozsudku ve

věci Sergey Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03, velký senát, který změnil předchozí judikaturu (Rosenquist proti Švédsku, č. 60619/00, rozhodnutí ze dne 14. září 2004) jako počátečný bod pro změnu švédské judikatury. Proto švédská vláda tvrdila, že nedošlo k porušení článku 4 Protokolu č. 7, trestní řízení ve věci bylo totiž ukončeno měsíc před přijetím rozsudku Sergey Zolotukhin. Většina tohoto Soudu nicméně takový přístup odmítla s ohledem na úvahy stojící v přímém rozporu s rozsudkem Marckx.

Úmluva samotná dává podle soudců jedinou odpověď v podobě šestiměsíčního pravidla, které přirozeně omezuje retroaktivní účinky nové judikatury. Soud dlouhodobě zastával postoj, že se stížnostmi, jež byly v době vynesení nového rozsudku již podané, musí být nakládáno stejně, jako s úspěšným stěžovatelem, jelikož jsou v té samé pozici (srov. např. Dovguchits proti Rusku, č. 2999/03, rozsudek ze dne 7. června 2007, § 24; Redka proti Ukrajině, č. 17788/02, rozsudek z 21. června 2007, § 25; Rizhamadze proti Gruzii, č. 2745/03, rozsudek z 31. července 2007, § 27; Ștefanescu proti Rumunsku, č. 9555/03 rozsudek z 11. října 2007, § 20; Vanjak proti Chorvatsku, č. 29889/04, rozsudek ze dne 14. ledna 2010, § 32).

Otázka, která zůstává otevřená, se týká stížností podaných po změně judikatury, když rozhodnutí vnitrostátních soudů založená na předchozím přístupu získaly status res judicata. V takových případech jasně existují konfliktní zájmy: na jedné straně důvěra vnitrostátních soudů ve spolehlivost a přetrvávání judikatury Soudu, na druhé straně důvěra stěžovatelů v použitelnost nové judikatury. V této souvislosti je nezbytné brát ohled na skutečnost, že jakákoliv změna judikatury nezbytně s sebou přinese situace nerovnosti, kdy bude s novou judikaturou nakládáno odlišně od staré. Právě proto se domnívají, že je zcela legitimní, aby vnitrostátní soudy používaly novou judikaturu Soudu pouze ex nunc, pokud zde nejsou zjevné zájmy pro odlišný přístup. Toto konstatování nabývá na naléhavosti zejména za situace, kdy jsou vnitrostátní soudy ochotny změnit svou judikaturu v důsledku erga omnes účinků rozsudků Soudu.

Od vnitrostátních soudů lze požadovat, aby implementovaly rozsudky Soudu, nicméně nikoliv, aby předvíдалy změny v jeho judikatuře. V projednávané věci nicméně řízení pokračovalo i po vydání rozsudku ve věci Zolotukhin, takže vnitrostátní soudy měly možnost implementovat nové změny. Přesto se domnívají, že rozsah retroaktivního účinku rozsudků Soudu zasluhuje větší pozornost a mělo by se k němu přistupovat s velkou opatrností, tak, aby se nepodlomila důvěra vnitrostátních soudů v platnost autoritativních závěrů Soudu.

(zpracovali Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., a Mgr. et Mgr. Katarína Šipulová)